

Deset let činnosti pražského Protonového centra

Vážené kolegyně, vážení kolegové,
je to k nevíře, ale Protonové centrum (PTC) oslavilo 10. výročí své činnosti.

Během deseti let klinického provozu je patrný neuvěřitelný vývoj po všech stránkách. Změna nastala hlavně v povědomí odborné i laické veřejnosti, zejména v uvědomění si umístění a využití protonové léčby v komplexním léčebném programu nádorových onemocnění.

Značný rozvoj a změny zaznamenala i vlastní protonová léčba. Před 10 lety bylo na světě podobných center asi třicet a všechna včetně nás používala starší technologii – tzv. techniku pasivního rozptylu. Tato metoda umožňovala ozařovat jen úzké spektrum onkologických chorob. Indikace protonové léčby se nesmírně rozšířily se zavedením nové technologie, a to ozařování tužkovým svazkem. Naše PTC bylo jedním z prvních center, které tuto technologii zavedlo a tím mohlo velmi brzy využívat potenciál této metody. Začaly se ozařovat rozsáhlé, složité tvarované tumory, u kterých to dřívější technologie neumožňovala. Jedná se zejména o lymfomy mediastina, jejichž protonová léčba má podstatný a příznivý vliv na řadu nemocných s touto chorobou. Jiným příkladem je karcinom prsu s postižením lymfatických uzlin. Ani tato možnost před deseti lety nebyla. Lze říci, že situace se během deseti let dramaticky změnila a množství pacientů, kterým dnes dokážeme pomoci, se takřka zdesetinásobilo.

Velkých úspěchů jsme dosáhli v léčbě karcinomu prostaty, kde u níže rizikového karcinomu máme pětileté procento vyléčenosti 98 %. PTC se zabývá

úspěšně i svízelnými nádory hlavy a krku. Začali jsme léčit a nabyli zkušenosti s léčbou karcinomu jícnu, který je poměrně velkým onkologickým problémem. Začínáme pracovat na bronchogenním karcinomu.

Lze říci, že jsme nejen jedni z prvních, kdo začal využívat protonovou technologii tužkového svazku, ale můžeme říci, že máme nejvíce pacientů na světě léčených právě touto protonovou technologií. Jsme srovnatelní s protonovým ústavem v americké Philadelphii. A to již je na světě asi 120 ústavů protonové léčby.

V tomto čísle Onkologie prezentujeme naše výsledky s léčbou nepokročilého karcinomu prostaty (v tomto hlavním tématu třetí článek). V naší republice jsou dostupné všechny léčebné metody této choroby, nemocní mají volbu. Co se týká míry přežití, jsou všechny léčebné metody rovnocenné. Rozdíl je v náročnosti té které metody pro pacienta a ve výskytu a četnosti nežádoucích vedlejších účinků. Naše léčba má minimum vedlejších účinků a je šetrná a pro nemocného pohodlná. Pozdní vedlejší účinky jsou minimální a tím je umožněna velmi dobrá kvalita života.

Další poměrně velké zkušenosti máme s protonovou léčbou karcinomu prsu. Dnes je hlavně díky screeningu zachycena většina žen s karcinomem prsu v nepokročilém stadiu. Vzhledem k tomu, že dnes dokážeme vyléčit až 90 % z nich a jejich přežití je dlouhodobé, je nanejvýš žádoucí, aby jejich život po radioterapii byl kvalitní a bez zdravotních komplikací. Při protonové léčbě levostranného karcinomu prsu dovedeme ozářit prs včetně regii tak,

že dokážeme minimalizovat nežádoucí ozáření srdce a plic. Tím se předchází riziku vzniku srdečních komplikací v pozdějším průběhu života. Vyzbrojeni těmito zkušenostmi jsme se zabývali léčbou bilaterálního karcinomu prsu. Jde o stav, který není častý, ale je velmi svízelný. Naše výsledky prezentujeme v posledním z naší uvedených článků.

V pořadí první článek se zabývá indikacemi protonové léčby u karcinomu jícnu. Prezentuje naše výsledky s léčbou tohoto závažného onemocnění. A tyto jsou veskrze pozitivní. Další stať se zamýšlí nad možnostmi protonové léčby bronchogenního karcinomu. S touto léčbou jsme již začali a příště budeme moci kolegy seznámit s našimi výsledky. Předposlední stať pojednává o možnostech protonové léčby meningeomů, zejména terapeuticky velmi svízelných meningeomů G II a G III. Námi prezentovaný způsob se jeví jakožto velmi perspektivní.

Na závěr nutno říci, že naše kapacita je prakticky zaplněna a při této plné kapacitě jsme schopni poskytnout péči třem až čtyřem procentům populace s indikací k protonovému záření. Budoucnost protonové radioterapie slibuje řadu dalších možností a kombinací s nejmodernějšími léčebnými modalitami. O možnostech jejich provedení a našich výsledcích budeme odbornou veřejnost informovat. Zvýšení kapacity protonové léčby a umožnění této moderní a perspektivní léčby většímu počtu nemocných v naší republice není jen v našich rukou.

prof. MUDr. Jitka Abrahámová, DrSc.
Protonové centrum, Praha